

۱۴۶۷۶۹۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر نشریات و تکنولوژی آموزشی

کتابنامه‌رشد

فهرست توصیفی کتاب‌های آمرسی و تربیتی

(چاپ اول - سال ۱۳۹۳)

مناسب و مرتبط با برنامه درسی

دوره آموزش ابتدایی

فهرست

* مقدمه ۵

* فهرست توصیفی کتاب‌های آموزشی و تربیتی مناسب چاپ اول سال ۱۳۹۳ ۱۳

* موضوع :

- ۱۵ تربیت بدنی *
- ۱۷ تفکر و پژوهش *
- ۲۱ جنبی و سرگرمی *
- ۲۵ داستان *
- ۱۹۷ ریاضی *
- ۲۱۵ شعر *
- ۲۳۹ تجربه *
- ۲۶۱ سلام تربیتی *
- ۲۸۷ عمیق (چند موضوعی) *
- ۳۰۱ فارسی *
- ۳۳۳ قرآن *
- ۳۴۱ کار و فناوری *
- ۳۴۹ کتاب‌های مرجع *
- ۳۵۱ مطالعات اجتماعی *
- ۳۵۵ مهارت‌های زندگی *
- ۳۶۹ هنر *

* نمایه‌ها ۳۸۳

- ۳۸۴ عنوان کتاب *
- ۳۹۹ پدیدآورندگان *
- ۴۰۹ پایه تحصیلی *
- ۴۱۲ موضوع *
- ۴۱۴ مخاطب *
- ۴۱۶ کلمات کلیدی *
- ۴۲۳ نام ناشر *
- ۴۲۹ درهم‌کرد نام ناشر و عنوان کتاب *
- ۴۴۴ نام و نشانی ناشران *

مقدمه

◆ منظور ما از کتاب آموزشی چیست؟

از یک دیدگاه مدرن مجموعه کتاب‌هایی که هر سال چاپ و منتشر می‌شوند کتاب آموزشی نامید زیرا هر کتابی پیامی برای آموزش دارد. اما به‌طور خاص کتاب‌های آموزشی با هدف استفاده در آموزش‌های رسمی و غیررسمی به رشته تحریر درمی‌آیند. کتاب‌های آموزشی سه دسته دارند: الف) کتاب‌های درسی، ب) کتاب‌های کمک‌آموزشی، ج) کتاب‌های کمک‌درسی. ◆ کتاب‌های درسی کتابی هستند که براساس برنامه درسی خاص و با هدف معینی از سوی مراجع ذی‌صلاح در وزارت آموزش و پرورش به تصویب رسیده و در چارچوب زمانی معین آموزشی و متناسب با پایه، رشته، شرایط ذهنی و سنی تدریس می‌شوند.

منظور ما از کتاب‌های آموزشی کتابی که شامل روشی و کمک درسی است.

◆ کتاب‌هایی هستند که به منظور ایجاد تجربه یادگیری، افزایش دانش و سواد علمی، پرورش مهارت عملی، رشد روابط اجتماعی و ارتقای یادگیرنده براساس هدف‌های آموزشی خاصی تنظیم می‌شوند و لزوماً به برنامه درسی دوره تحصیلی وابسته نیستند و شامل کتاب‌های دانش‌افزایی برای معلمان و دانش‌آموزان، پرورش مهارت‌های فرایندی و عملی برای دانش‌آموزان و مهارتی و روشی برای معلمان هستند.

◆ کتاب‌هایی هستند که به منظور تسهیل، تقویت، تکمیل و تعمیق یادگیری، فراهم کردن آموزش جبرانی براساس هدف‌ها و برنامه‌های درسی دوره و پایه تحصیلی خاصی تهیه و تنظیم می‌شوند. این کتاب‌ها الزاماً به هدف‌های برنامه درسی وابسته هستند که شامل کتاب‌های کار و فعالیت‌های یادگیری، کتاب‌های تمرین، کتاب‌های سنجش و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و کتاب‌های فعالیت‌محور هستند.

◆ چرا باید دست به گزینش کتاب زد؟

انتشار روزافزون کتاب‌های آموزشی و عدم تناسب بخش قابل توجهی از کتاب‌ها با استانداردهای آموزشی و همچنین لزوم استفاده بهینه از زمان برای بهره‌گیری از خوانندگی‌های مناسب، شورای عالی آموزش و پرورش، وزارت آموزش و پرورش را به عنوان یک نهاد فرهنگی گسترده و مؤثر مکلف کرده است تا با سیاست‌گذاری، استانداردسازی تولید کتاب‌های غیردرسی و اتخاذ سیاست‌های مناسب خصوصاً سیاست‌های تشویقی و حمایتی، نقش مؤثرتری در هدایت پدیدآورندگان کتاب‌های آموزشی مورد نیاز دانش‌آموزان و معلمان یعنی ناشران، مؤلفان و مترجمان کتاب‌های آموزشی ایفا کند.

بی‌شک شناسایی و طبقه‌بندی کتاب‌های علمی و آموزشی، از گام‌های مؤثر در توسعه محیط آموزشی و تقویت فرایند یاددهی - یادگیری محسوب می‌شود و ابزاری کارآمد در تقویت نظام آموزشی کشور به شمار می‌رود.

◆ تشکیل دبیرخانه سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی

اجرای «طرح سامان‌بخشی کتاب‌های آموزشی» در سال ۱۳۷۸ با این هدف آغاز شد که توان تولیدکنندگان کتاب‌های آموزشی، به سوی نیازهای واقعی دانش‌آموزان و معلمان و پرکردن خلأهای موجود هدایت شود و بازار آشفته‌ای را که در عرصه تولید کتاب‌های آموزشی به وجود آمده است، سامان بخشد. خوش‌بختانه دامنه این طرح با تصویب آیین‌نامه «سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی: مواد و رسانه‌ها» توسط شورای عالی آموزش و پرورش، در شهریور سال ۱۳۸۹ از حوزه کتاب آموزشی به همه منابع و رسانه‌های آموزشی و تربیتی گسترش داده شده است.

در ماده ۵ این آیین‌نامه، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی موظف شده است برای تحقق اهداف مصوبه ۸۲۸ به انجای گوناگون از جمله: نشان استاندارد، برگزاری جشنواره و نمایشگاه، برقراری ارتباط با نهادهای دولتی و غیر دولتی ذیربط و تهیه فهرست توصیفی مواد و رسانه‌های آموزشی و تربیتی از تولید و عرضه مواد و منابع استاندارد حمایت و پشتیبانی کند.

در ماده ۶ نیز به صراحت تاکید شده است که خرید، عرضه و تبلیغ هر گونه منبع آموزشی و تربیتی در واحدهای آموزشی، صرفاً از منابع استاندارد مجاز خواهد بود.

◆ تهیه فهرستگان توصیفی کتاب‌های آموزشی

با عنایت به ماده ۵ و ۶ آیین‌نامه سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی و با توجه به نقش شناسایی و طبقه‌بندی کتاب‌های علمی و آموزشی که گامی مهم در تقویت فرایند یاددهی - یادگیری و نظام آموزشی است، معرفی کتاب‌های مناسب و استاندارد به عنوان یک ضرورت و راهکار اجرایی در دبیرخانه سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی پی‌گیری می‌شود. لذا دبیرخانه سامان‌دهی هر سال فهرست کتاب‌های مناسب و استاندارد را در یک دوره‌های آموزشی کشور، به صورت مکتوب (مانند کتاب‌نامه) و الکترونیکی (وب) منتشر می‌کند و در عین حال تلاش خواهد کرد آن برای معرفی در پایان کتاب‌های درسی، در اختیار دفتر تألیف کتاب‌های درسی قرار می‌گیرد.

◆ فرایند تولید کتاب‌نامه رشد

«کتاب‌نامه رشد» با هدف ارائه فهرست توصیفی کتاب‌های مناسب و مرتبط با برنامه درسی دوره‌های آموزشی آماده و منتشر می‌شود.

این فرایند با تفکیک کتاب‌های رسیده به دبیرخانه آغاز می‌شود. در نخستین مرحله، که مرحله غربالگری است، تعداد محدودی از کتاب‌هایی که موضوعشان ارتباطی با برنامه آموزشی و تربیتی کشور ندارد یا تاریخ انتشار آن‌ها خارج از زمان اعلام شده است، از چرخه بررسی کنار گذاشته می‌شوند. بقیه کتاب‌ها، به‌تدریج در اختیار کارشناسان آشنا با برنامه درسی و معلمان ورزیده و مجرب قرار می‌گیرد. هر کارشناس دیدگاه خود را درباره کتاب براساس شاخص‌ها و معیارهای تعیین

شده با امتیازی که به آن می‌دهد، بیان می‌کند. هر کتاب برای گذر از مراحل بررسی‌ها، باید حداقل ۶۰ درصد از کل امتیاز ممکن را به دست آورده باشد.

در پرسش‌نامه‌های مورد استفاده، براساس شاخص‌ها و معیارهای تعیین شده، پرسش‌های جزئی و دقیقی درباره ویژگی‌های عمومی و اختصاصی کتاب طرح شده است؛ اما به‌طور کلی هر کارشناس باید به سه پرسش پاسخ دهد: آیا در تدوین کتاب مورد بررسی، استانداردها و چهارچوب‌های لازم یک کتاب آموزشی رعایت شده است؟ در صورت مثبت بودن پاسخ، آیا محتوای این کتاب با برنامه درسی ما همسویی و هماهنگی دارد و می‌تواند به عنوان یک ماده آموزشی مناسب به کار گرفته شود؟ و اگر پاسخ این پرسش نیز مثبت است این کتاب برای کدام مخاطب یا گروه مخاطب مناسب است؛ برای دانش‌آموزان، هنرجویان، معلمان، هنرآموزان، کارشناسان آموزش و پرورش، مدیران یا دانشجویان دانشگاه فرهنگیان؟ ناگفته نماند که این کتاب باید با استانداردهای کشور جهت تجهیز کتابخانه‌های آموزشی و کلاسی ارسال می‌شود تا دانش‌آموزان، نیران، معلمان مدارس از آن بهره گیرند. علاوه بر این، فایل الکترونیکی این کتاب‌نامه‌ها در وبگاه سامان کتاب به نشانی: <http://samanketa1.roshd.ir> قرار داده شده است و علاقه‌مندان می‌توانند آن را به صورت رایگان از این وبگاه دریافت کنند.

برنامه تولید کتاب‌نامه‌های دوره آموزش ابتدایی

ردیف	کتاب‌نامه رشد	تاریخ پخش	سال انتشار
۱	شماره‌های اول تا شانزدهم	کتاب‌های چاپ اول ۱۳۶۷-۱۳۹۲	چاپ شده اند ۱۳۷۸-۱۳۹۳
۲	شماره هفدهم	کتاب‌های چاپ اول ۱۳۹۳	چاپ شده اند ۱۳۹۴
۳	شماره هجدهم	کتاب‌های چاپ اول ۱۳۹۴	۱۳۹۵
۴	شماره نوزدهم	کتاب‌های چاپ اول ۱۳۹۵	۱۳۹۶

♦ کتاب‌نامه‌ای که پیش رو دارید

این شماره از کتاب‌نامه، فهرست توصیفی کتاب‌های آموزشی مناسب چاپ اول سال ۱۳۹۳ و یک سال قبل از آن را دربرمی‌گیرد. گفتنی است با توجه به برگزاری نخستین جشنواره کتاب‌های قرآنی رشد، امسال استثنائاً کتاب‌های چاپ اول سال ۹۰ و ۹۱ نیز پذیرفته شده است.

در این کتاب‌نامه با ۱۰۳۶ عنوان کتاب مناسب آشنا می‌شوید که از مجموع ۱۸۱۷ عنوان کتاب رسیده انتخاب شده است. بقیه کتاب غیره، تبیط (۲۰۵ عنوان) و یا نامناسب (۵۷۶ عنوان) تشخیص داده شده‌اند.

از میان ۱۲ ناشر، بیش‌ترین کتاب‌های مناسب معرفی شده در این کتاب‌نامه به ترتیب به انتشارات قدیانی با ۸۵ عنوان، امیر کبیر با ۴۱ عنوان، پروش کودکان و نوجوانان با ۳۵ عنوان تعلق دارد.

فهرست فرآوانی موضوعات کتاب‌نامه

ردیف	موضوع	ردیف	موضوع	فرآوانی
۱	تربیت بدنی	۱۰	فارسی	۹۳
۲	تفکر و پژوهش	۱۱	قرآن	۲۳
۳	جنبی و سرگرمی	۱۲	فناوری	۱۸
۴	داستان	۱۳	کتاب‌های مرجع	۲
۵	ریاضی	۱۴	مطالعات اجتماعی	۶
۶	شعر	۱۵	مهارت‌های زندگی	۳۹
۷	علوم تجربی	۱۶	هنر	۳۶
۸	علوم تربیتی	۷۴		
۹	عمومی (چند موضوعی)	۴۰		

در بین موضوعات نیز موضوعات داستان، فارسی و علوم تجربی به ترتیب با ۱۴، ۹۳ و ۶۰ عنوان کتاب مناسب از بیش‌ترین فراوانی برخوردارند.

در بین ناشران، انتشارات قدیانی با ۱۰۱ عنوان، انتشارات امیر کبیر با ۶۵ عنوان و انتشارات مبتکران با ۶۰ عنوان بیش‌ترین مشارکت را در ارسال کتاب داشتند.

◆ شیوه تدوین اطلاعات

در سال جاری، به منظور سهولت جست‌وجوی کتاب مناسب در کتاب‌نامه، تنظیم عناوین کتاب‌ها بر اساس «موضوع» و در هر موضوع به یک حروف الفبا صورت گرفته است.

در معرفی هر کتاب، «چکیده» و اطلاعات اولیه کتاب‌شناختی آن آورده شده است که یافتن کتاب مناسب را برای خواننده آسان می‌کند. این اطلاعات شامل موارد زیر است: شماره کتاب؛ نام خانوادگی و نام مؤلف؛ عنوان مجموعه و عنوان کتاب؛ نام و نام خانوادگی مترجم؛ محل، نام ناشر و سال نشر؛ تعداد صفحات؛ قطع کتاب؛ گروه مخاطب کتاب؛ پایه تحصیلی؛ کلمات کلیدی و چکیده کتاب.

◆ نمایه‌های کتاب

در پایان هر کتاب‌نامه، چندین نمایه بر اساس «نام کتاب»، «نام پدیدآورندگان»، «موضوع»، «مخاطب»، «پایه تحصیلی»، «کلمات کلیدی»، «درهم‌کرد نام ناشر و عنوان کتاب»، «نام و نسبی ناشر»، «تنظیم شده است تا معلمان، مربیان، کارشناسان، والدین و سایر مخاطبان بتوانند با توجه به نیاز خود، به منابع مناسب دست یابند». متن، به هر کتاب یک شماره ردیف اختصاص داده شده است. نمایه‌های کتاب بر اساس این شماره‌ها مرتب شده‌اند و این شماره‌ها ارجاع می‌دهند.

◆ همکاران ما در این کتاب‌نامه

در تولید و آماده‌سازی این کتاب‌نامه همکاران متعددی به ما یاری رسانده‌اند و خواهشمند است بررسی کتاب‌ها حوصله و دقت زیادی به کار بستند. اسامی کارشناسان و معلمانی که در آماده‌سازی این مجموعه از نظرات و همکاری‌هایشان بهره بردیم عبارتند از:

◆ کارشناسان معلم:

۱. پرویز آزادی ۲. ناهید بربری ۳. مرضیه پناهیان‌پور ۴. عزت‌السادات حسینی ۵. طیبہ حمزه‌بیگی ۶. مریم خدایاری ۷. طاهره خردور ۸. عبدالناصر خیاط ۹. خسرو داودی ۱۰. مینا زند ۱۱. فاطمه رادپور ۱۲. علی رضایی ۱۳. مریم سرشتی ۱۴. حشمت‌اله سلیمی ۱۵. غلام‌عباس سرشور خراسانی ۱۶. مریم شباک ۱۷. عبدالرحمان صفارپور ۱۸. رضا صفری ۱۹. اکرم عینی ۲۰. دیانا فردین ۲۱. بتول فروزش ۲۲. گلزار فرهادی ۲۳. سعید کفایتی ۲۴. زهرا گیتی‌نژاد ۲۵. مرگان مولایی‌راد ۲۶. رضا مهنوی ۲۷. کتیون مهرآبادی ۲۸. سمیه‌سادات میرمعینی ۲۹. سعید ناجی ۳۰. بهمن نورمحمدی ۳۱. ابراهیم هلاوند میرزایی

♦ کارشناسان تالیف کتاب‌های درسی:

۱. میترا دانشور / کارشناس گروه برنامه‌ریزی درسی تفکر و پژوهش
۲. سیدمحمد دلبری / کارشناس گروه برنامه‌ریزی درسی دینی
۳. یاسین شکرانی / کارشناس گروه برنامه‌ریزی درسی دینی
۴. سیدسجاد طباطبایی نژاد / کارشناس گروه برنامه‌ریزی درسی دینی
۵. شهرناز پاشعلی‌زاده / کارشناس گروه برنامه‌ریزی درسی ریاضی
۶. مریم انصاری / کارشناس گروه برنامه‌ریزی درسی علوم تجربی
۷. فخر ملک / کارشناس گروه برنامه‌ریزی درسی فلسفه
۸. مسعود نهرانی، فرجاد / کارشناس گروه برنامه‌ریزی درسی قرآن
۹. سید مهدی سیفی / کارشناس گروه برنامه‌ریزی درسی قرآن
۱۰. رضا نباتی / کارشناس گروه برنامه‌ریزی درسی قرآن
۱۱. مسعود وکیل / کارشناس گروه برنامه‌ریزی درسی قرآن
۱۲. معصومه نوروزی / کارشناس گروه برنامه‌ریزی درسی کاروفناوری
۱۳. کوروش امیری‌نیا / کارشناس گروه برنامه‌ریزی درسی مطالعات اجتماعی
۱۴. مسعود جوادیان / کارشناس گروه برنامه‌ریزی درسی مطالعات اجتماعی
۱۵. نازیلا ملک محمودی / کارشناس گروه برنامه‌ریزی درسی مطالعات اجتماعی
۱۶. سعید راصد / کارشناس گروه برنامه‌ریزی درسی مهارت‌های زندگی
۱۷. سید امیر رون / کارشناس گروه برنامه‌ریزی درسی مهارت‌های زندگی
۱۸. محمود معافی / کارشناس گروه برنامه‌ریزی درسی مهارت‌های زندگی
۱۹. علاءالدین کیا / کارشناس گروه برنامه‌ریزی درسی هنر

♦ کارشناسان داستان و شعر:

۱. حسین احمدی
۲. عزت‌الله الوندی
۳. جعفر تونزنده‌جانی
۴. محمدحسن حسینی
۵. طاهره خرد
۶. سطفی رحماندوست
۷. کلر ژوبرت
۸. محمد مهدوی شجاعی
۹. محمدرضا شمس
۱۰. سوسن طاق‌دیس
۱۱. مرجان فولادوند
۱۲. ناصر نادری
۱۳. بابک نیک‌طلب